

Товкун Лідія,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри медико-біологічних
дисциплін і валеології,

tovkynlidiya@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4091-1322>

ID: W-5152-2018

Державний вищий навчальний заклад
«Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»,
м. Переяслав-Хмельницький,
вул. Сухомлинського, 30, Київська
обл., Україна, 08401

Tovkun Lidia,

Candidate of Historical Sciences,
Assistant Professor of the Department of
Medical and Biological Disciplines and
Valeology,

tovkynlidiya@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4091-1322>

ID: W-5152-2018

Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii
Skovoroda State Pedagogical University,
30, Sukhomlynsky Str., Pereiaslav-
Khmelnytskyi, Kyiv region, Ukraine,
08401

ЖИТТЄВЕ КРЕДО – ПРАЦЕЛЮБНІСТЬ

**(ДО 60-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДОКТОРА ІСТОРИЧНИХ
НАУК, ПРОФЕСОРА КОЦУР НАДІЇ ІВАНІВНИ)**

10 серпня 2019 р. виповнилося 60 років від дня народження відомого
вченого в галузі історії науки і техніки, історії медицини, охорони здоров'я,
доктора історичних наук, професора, завідуючої кафедрою медико-біологічних

дисциплін і валеології ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», академіка Міжнародної академії безпеки життєдіяльності, члена Європейської Асоціації наук з Безпеки Коцур Надії Іванівни.

Творчий шлях Н. І. Коцур розпочався з того, що закінчивши середню школу із золотою медаллю вона в 1976 р. вступила до Дніпропетровського медичного інституту на санітарно-гігієнічний факультет за спеціальністю «санітарія, гігієна, епідеміологія». Саме в студентських аудиторіях цього інституту закладалася різнопланова і об'ємна науково-дослідна діяльність Н. І. Коцур. Перші експериментальні дослідження вона проводила в лабораторіях кафедри загальної гігієни, якою на той час завідував доктор медичних наук, професор М.М. Паранько – відомий учений у галузі гігієни. Про результати своїх досліджень Н.І. Коцур доповідала на студентських конференціях.

Закінчивши навчання, Н.І. Коцур у 1982-1985 р. за направленням працювала лікарем-епідеміологом у смт. Велика Писарівка та м. Ромни на Сумщині, а в 1986- 1987 р. – лікарем-епідеміологом Мінського мікрорайону м. Києва. У цей період брала активну участь у ліквідації найбільш поширеного в Україні епідемічного вогнища – опісторхозу. Проводила науково-дослідну роботу з встановлення епідемічного ланцюга поширення інфекційних захворювань у даному регіоні, має низку публікацій з даної проблеми.

У 1987 р. Н. І. Коцур із сім'єю переїхала до м. Переяслава-Хмельницького, де й розпочався новий етап її життя. Із цього часу почалася її науково-педагогічна діяльність у Переяслав-Хмельницькому філіалі Київського педагогічного інституту імені О.М. Горького на посаді викладача кафедри природничих наук. Особисті її риси, щирість, доброзичливість, людяність разом із практичним досвідом, професіоналізмом і працьовитістю допомогли їй за дуже короткий проміжок часу отримати загальне визнання, повагу і любов серед колег і студентів. Із плином років відбувалося становлення Н. І. Коцур як педагога та формувалася її науковий світогляд.

У 1997 р. у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка Н. І. Коцур під керівництвом доктора історичних наук, професора В. Ф Колесника захистила кандидатську дисертацію на тему «Соціальне становище міського населення України в період НЕПу (1921-1929 рр.)» за спеціальністю «07.00.01. – історія України».

У 1998 р. Н. І. Коцур присвоєно вчене звання доцента кафедри валеології, анатомії та фізіології. Упродовж 1998-2004 рр. вона працювала доцентом кафедри валеології, анатомії та фізіології Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. У 2003-2014 р. Н. І. Коцур завідувала навчально-методичною лабораторією діагностики здоров'я кафедри медико-біологічних дисциплін і валеології.

У 2006 р. Н. І. Коцур присвоєно вчене звання професора кафедри валеології, анатомії та фізіології ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Надія Іванівна Коцур належить до тієї когорти сучасних учених у галузі історії науки й техніки, історії медицини та медико-біологічних дисциплін, яким випала доля жити і працювати в історичну епоху крутих поворотів у розвитку українського суспільства. Незважаючи на соціально-економічні і політичні негаразди останніх років, країна продовжує пошук свого історичного шляху і невпинно рухається вперед. І особливо ці зрушення помітні в інтелектуально-науковій сфері. Саме тому дослідження з історії вітчизняної природничої науки, медицини посіли вагоме місце в науковому доробку професора Н. І. Коцур. Водночас ця проблема стала темою її докторської дисертації (захищена в 2012 р.) та знайшла висвітлення в низці монографій, статей, виступах на міжнародних і всеукраїнських конференціях. Зокрема, в монографії «Становлення і розвиток гігієнічної науки в Україні: шлях крізь епохи і соціальні потрясіння (друга половина XIX – 20-ті рр. XX століття)» (2011) обсягом 42,2 друкованих аркушів досліджено основні етапи формування вітчизняної гігієнічної науки в другій половині XIX – 20-ті рр. XX ст., діяльність земських лікарів у галузі професійної гігієни, висвітлюється

санітарно-протиепідемічна діяльність наукових медичних товариств, становлення вітчизняної гігієнічної науки в університетах і академічних установах на терені України.

Із 2012 р. і по сьогоднішній день професор Н. І. Коцур – завідувач кафедрою медико-біологічних дисциплін і валеології. Під її керівництвом і співавторством на кафедрі постійно вдосконалюється навчальний процес, видаються підручники та навчально-методичні посібники для студентів.

Професор Н. І. Коцур розробила і викладає низку фундаментальних дисциплін природничого циклу для студентів різних спеціальностей: «Анатомія і фізіологія дитини дошкільного віку», «Вікова фізіологія», «Валеологія», «Педіатрія», «Фітовалеологія», «Основи тактичної медицини», «Основи масажу і самомасажу». Для дистанційної форми навчання розробила електронні варіанти навчальних посібників. Студенти охоче відвідують цікаві та змістовні лекції професора, котрі мають мультимедійний супровід і відрізняються блискуче підібраним матеріалом, наповнені цікавими новинками з конкретних тем.

Паралельно з навчально-методичною роботою Н. І. Коцур активно проводить науково-дослідну роботу. З 1999 р. працювала над виконанням держбюджетних науково-дослідних тем, затверджених Міністерством освіти і науки України на посаді провідного наукового спеціаліста. За цей період брала активну участь у виконанні таких науково-дослідних тем: «Теорія і практика формування здорового способу життя в навчально-виховних закладах» (1999-2003 рр., водночас необхідно зазначити, що цей науковий проект у 2003 р. відзначено на конкурсі, що проходив під егідою представництва ООН в Україні та науково-методичного Центру превентивного виховання АПН України; «Організаційна структура та критерії оцінювання рівня сформованості спортивного стилю життя підростаючого покоління України» (2007-2008 рр.); «Педагогічні технології формування спортивного стилю життя дітей, підлітків і молоді в процесі занять фізичною культурою і спортом» (2009-2010 р.); «Організаційно-методичні засади формування стилю життя дітей, підлітків і

молоді України» (2013-2014 р.); Міжнародному проєкті «ЕсоBRU» (2014-2018 рр.). У 2015-2016 рр. Н.І. Коцур очолювала держбюджетну науково-дослідну тему «Безпека життєдіяльності і охорона здоров'я дітей і молоді: психолого-педагогічні та медичні аспекти».

Наукове коло інтересів професора Н. І. Коцур – становлення і розвиток природничих і медичних наук в Україні в XIX-XXI ст.; медико-біологічні та психолого-педагогічні аспекти формування здорового способу життя в учнівської та студентської молоді; безпека життєдіяльності й охорона здоров'я дітей і підлітків. Вона є автором і співавтором понад 350 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі 30 навчальних посібників і підручників. У науковому доробку Н. І. Коцур 10 монографій і понад 20 закордонних публікацій.

Вагоме місце в науково-організаційній роботі Н. І. Коцур посідає робота з молодими науковцями – магістрантами, аспірантами, здобувачами. Під її керівництвом захищено понад 60 дипломних робіт бакалаврів, спеціалістів, магістрів.

Із 2010 р. Н. І. Коцур очолює наукову школу «Соціальні аспекти розвитку вітчизняної науки і техніки в другій половині XIX – XXI століття», яка забезпечує міждисциплінарний зв'язок у галузі історії науки й техніки, історії медицини, історії біологічних наук (фізіології, анатомії, гістології, ботаніки, зоології, геронтології та ін.), історії педагогіки, історії психології, біографістики, регіоналістики, інтелектуальної історії, історії України та ін. Під її керівництвом підготовлено 17 кандидатів наук та 1 доктор наук.

За період діяльності наукової школи професора Н. І. Коцур проведено дослідження розвитку окремих галузей медичної та біологічної науки в Україні другої половини XX – початку XXI ст. на тлі впливу європейської і світової науки. Розкрито основні напрями наукових досліджень учених-лікарів, природодослідників, їх вплив на зміст і структуру наукових пошуків, інституціонування природничої науки другої половини XX – початку XXI століття; з'ясовано найважливіші лінії інтелектуальних зв'язків, творчі

лабораторії учених природничої науки у вітчизняному та європейському науковому просторі. Визначено результативність фундаментальних і прикладних досліджень учених-природодослідників і гігієністів, їх впровадження в лікарську практику.

Результати дисертаційних досліджень Н. І. Коцур та її учнів – Л. П. Товкун, Н. І. Годун, О. М. Миздренко, С. І. Вітковського, С. М. Бондарчука, Н. І. Самойленко, О. М. Водяного, О. А. Палієнко, І. М. Левченко на сьогодні мають практичне застосування та прикладне значення. Чимало наукових ідей, висловлених ученими-гігієністами другої половини XIX – 1920-х рр., із урахуванням сучасних надбань соціальної гігієни, впроваджені науковою школою професора Н. І. Коцур і знайшли науково-методичний супровід у низці підручників, посібників, статей у фахових наукових виданнях.

За 8 років діяльності наукової школи професора Н. І. Коцур значно зріз якісний показник професорсько-викладацького складу кафедри медико-біологічних дисциплін і валеології, котрий нині складає 92 % із науковими ступенями і званнями. З 11 працівників кафедри 7 викладачів отримали ступінь кандидата наук і 3 викладачі – звання доцента.

Професор Н. І. Коцур активно сприяє зростанню міжнародного авторитету університету. Вона є учасником всеукраїнських і міжнародних наукових конференцій, симпозіумів із різноманітних питань вітчизняної науки і техніки, охорони здоров'я та профілактичної медицини. Брала активну участь і виступала з доповідями на міжнародних конференціях за кордоном, зокрема, Міжнародній науково-практичній конференції з проблем туризму і рекреації (м. Жешов, Польща, 2001 р.); Міжнародному семінарі з проблем наркоманії та її профілактики серед дітей і молоді в XXI столітті (м. Париж, Франція, 2003 р.; м. Женева, Швейцарія, 2009 р.); XXIX Інтернаціональному конгресі з психології (м. Берлін, Німеччина, 2008 р.); Міжнародній конференції з проблем освіти та науки (м. Санкт-Петербург, Росія, 2005 р.); Міжнародній науковій і практичній конференції з природничих і гуманітарних знань (м. Краснодар,

Росія, 2011, 2012, 2013 рр.); Міжнародній науковій конференції з методологічних проблем соціальних груп (м. Вроцлав, Польща, 2012 р.); Міжнародному науковому семінарі з управління безпеки складних систем (Словаччина, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції з нумізматики (м. Августово, Польща, 2014 р.).

Завдяки наполегливості професора Н. І. Коцур організовано та проведено дев'ять Міжнародних науково-практичних конференцій «Безпека життєдіяльності і охорона здоров'я дітей і молоді ХХІ сторіччя: сучасний стан, проблеми та перспективи» на базі Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (2011-2019 рр.). На цих конференціях поряд із вітчизняними науковцями брали участь і зарубіжні фахівці з Польщі, Великобританії, Чехії, Словаччини.

Професор Н. І. Коцур активно поєднує науково-педагогічну роботу з громадською. Вона є членом спеціалізованих вчених рад із захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей «Історія науки й техніки», «Історія України», «Теорія та історія педагогіки», «Теорія і методика професійної освіти».

Із 2005 р – дійсний член (академік) Міжнародної Академії Безпеки Життєдіяльності, з 2009 р. – член Європейської Асоціації наук з Безпеки (Польща, Краків), а з 2016 р. – заступник голови наукової ради цієї Асоціації від України.

Також професор Н. І. Коцур є членом низки редакційних колегій збірників наукових праць «Переяславський літопис», «Історія науки і біографістика», «Історичні студії суспільного прогресу»; «Науковий огляд», «Innovatie solotions in modern science», «Paradigme of knowledge».

Професор Н. І. Коцур – голова науково-методичної ради та член навчально-методичної ради ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Життєвий шлях Н. І. Коцур насичений творчими пошуками і здобутками, професійним талантом педагога, вченого, керівника, любов'ю і шаною до студентів, співробітників, щедрою відданою працею та почуттям обов'язку, відповідальності за будь-яку роботу. За свою самовіддану працю професор Н. І. Коцур нагороджена у 1999 р. нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти України»; у 2001 р. за здобутки в науковій і навчально-виховній роботі – пам'ятною медаллю на честь 15-річчя Переяслав-Хмельницького педагогічного інституту імені Григорія Сковороди; у 2007 р. – нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення»; у 2009 р. – медаллю Г.С. Сковороди ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» та почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України; у 2014 р. – медаллю М.І. Сікорського ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»; у 2015 р. – Грамотою Малої Академії Наук Київської області; у 2016 р. – Грамотою та нагрудним знаком Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом»; у 2017 р. – присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти»; нагороджена медаллю «100 років Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН»; Орденом Святої великомучениці Варвари; у 2018 р. – Подякою і Грамотою Національної спілки краєзнавців України.

Надійною опорою в житті для Надії Іванівни стала її дружна сім'я. Чоловік – Коцур Віктор Петрович, доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, заслужений працівник освіти України, ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», завжди допомагає своїй дружині в усіх її починаннях, а саме головне – у вихованні двох синів. Нині старший син Віталій – кандидат політичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу національних меншин Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України. Менший син Дмитро – кандидат фізико-математичних наук, науковий співробітник Центру компетенцій програмного забезпечення

Хагенберг, Австрія. Своїми досягненнями радують і невістки: Леся – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри політології ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», а також Сабіна – кандидат педагогічних наук.

Ювілярка реалізувалася як щаслива дружина і мати, талановитий лікар, педагог і науковець, толерантний наставник і керівник.

Бажаємо Надії Іванівні усім серцем ще багато років відчувати любов близьких і красу навколишнього світу, всією душею прагнути до своїх бажань і мрій. Нехай настрій постійно буде веселим, нехай життя плине щасливою та довгою рікою. Бажаємо подальших успіхів, незгасаючого інтересу до життя та науки, нових ідей, найкоротших шляхів вирішення проблем, довголіття, міцного здоров'я і благополуччя.